

Oponentský posudek
na disertační práci

Barbora Karpětová

**Výtvarná výchova v Japonsku
Školně-etnografická studie**

Praha 2006

Autorka na třetí straně děkuje svému školiteli za „neskonalou trpělivost“, ovšem zapomíná uvést celý jeho vědecký titul, stejně jako tuto základní formální náležitost nenaplnuje v samotném titulu na straně první. V ostrém kontrastu k této nepozornosti je Abstrakt na straně čtvrté, kde autorka velmi věcně a přehledně informuje o obsahu své práce. Přesnou a výstižnou formulaci tohoto kratičkého anotačního textu lze považovat za předzvěst pečlivého a uceleného odborného výkonu. Na pouhých jedenadvaceti řádcích se dozvídáme o obsahu, nacházíme tu náznak informace o užitém metodologickém přístupu, ale také jsme zde upozorněni na stěžejní charakteristický rys japonské výtvarné výchovy i závažná nedorozumění při jeho „evropské identifikaci“. Obstojí vlastní práce stejně dobře jako mimořádně dokonalá anotace?

Přestože vlastní práce přináší očekávatelnou strukturu, i zde Barbora Karpětová pokračuje ve výjimečně přehledném a systematicky vybudovaném metodologickém přístupu. Úvodní část, v níž nacházíme obligátní vymezení problematiky, by mohla být zaznamenána jako názorná metodická ukázka, jak otevřít čtenáři cestu k odborné práci. Dozvídáme se o tématu, ale už v prvních řádcích je nám naznačen ústřední problémový okruh, dále jsme seznámeni s metodami práce, s principem přístupu k pramenům, ale i s metodologickým přístupem, s nímž autorka zadané téma řešila. I zde je ovšem jistá „nadhodnota“, neboť velmi citlivý a kultivovaný text sice sděluje základní metodologické teze, ale současně je již čtivým informačním vstupem, který krok za krokem ukazuje tématické okruhy, které budou v práci řešeny. V tomto ohledu je pak krátká kapitola Cíl (1. 4. na str. 16-17) formulována až přehnaně skromně, když nám zde autorka sděluje, že její práce si klade za cíl pouze (!) „seznámit čtenáře s japonskou výtvarnou výchovou“. Už z úvodních řádků je totiž zřejmé, že toto „seznámení“ není jen informačním přehledem, ale pozoruhodně zasvěcenou sondou, která na pozadí bohatých informací prozkoumává nejvýraznější kvality i problematická místa, a přináší i určitá srovnávací stanoviska.

Ocenění zasluhuje celá druhá kapitola s názvem Japonský vzdělávací systém a jeho účastníci, neboť se jedná o přehledný a čtivý text, který má jednu nebyvalou přednost – udivující celistvost. Sumáře informací jsou zde přirozenou a nerušící součástí, text je ožívován obohacujícími informačními náhledy (poznámky z deníku, rozhovor s japonskou učitelkou) a celkově výtečně naplňuje v úvodu vyslovený záměr, tedy seznamuje nás s japonskou školou a výtvarnou výchovou. Logicky navazující třetí kapitola už směřuje pouze k výtvarné výchově, jejím dějinám a osobitým kvalitám, ale také k exaktním součástem, jakými jsou osnovy, učebnice, metodické příručky, ale i vlastní práce s materiálem či výtvarnými technikami. I zde se autorce daří velmi dobře udržet vyvážený vztah mezi přehledovým podáváním informací a upřesňujícími osobními postřehy, citacemi a názornými ukázkami. Jedním z nejzávažnějších okamžiků předložené práce je srovnávací poznámka o japonských a západoevropských pedagogických principech. To už jsme ovšem na straně 82 a

z přesvědčivosti a zasvěcenosti dosavadního textu již máme dokonalou jistotu, že k nám promlouvá opravdu specializovaný odborník, který naprosto přesně nachází obecné charakteristiky i nezaměnitelné jedinečné okolnosti a umí o jejich vztahu kultivovaně hovořit. V této části najdeme i přirozeně plynoucí informace o některých pro Japonsko typických výtvarných postupech, takže se plynule rozšiřuje rozpětí celého spisu od ryze teoretické analýzy přes strukturovaný informační popis až po metodické, v praxi použitelné informace.

Čtvrtá kapitola přináší komentář k filozofickým kořenům japonské výtvarné výchovy, snaží se vymezit principy tvořivosti a zkoumá příbuzné a odlišné rysy aktuálních výtvarné pedagogických problémů západní kultury a kultury japonské. Zejména zaměření na problematiku globalizace je závažnou částí práce – i zde autorka velmi kultivovaně začleňuje do vlastního textu vhodně vybrané citace a opět je zasvěcenou průvodkyní sledovaným tématem, nikoli pouhou archivářkou vyslovených názorů a shromážděných informací. V této schopnosti lze spatřovat její největší přednost. Citovaná Lipsetova teorie „více lodí“ je zde výtečně použitým teoretickým náhledem, který svou pluralitní metodologií patří do postmoderního náhledu, ale současně je i dnes platným hodnotícím postojem. „Sbližování“ v globálním světě je skutečně pružný a těkající proces. Pozoruhodně aktuálně pak vyznívá citace z roku 1910, použitá na straně 139: „Nepokřikuj nikdy na cizince, jenž jde kolem.“

Barboře Karpetové musím odpustit jedinou drobnost, kterou bych jiné běžné doktorské práci jistě vytykal – totiž pouze čtyřřádkový závěr (stejně jako úvodní drobnost s titulem školitele). Tak informačně bohatá tematicky přínosná práce by rozhodně měla končit bohatším závěrečným pojednáním. Karpetová však vyústění a závěry jednotlivých tematických celků předkládá průběžně. Celkově doktorandka pracuje velmi úspěšně s odborným jazykem, aktuálně zvolené téma přesně vymezuje a nachází si k němu zdařile stanovené metodologické přístupy, a pro bohatou vlastní průzkumnou a praktickou práci v daném „terénu“ přináší i mnoho jedinečných poznatků, které jsou pro rozšíření obzorů současné české pedagogiky velmi cenné. Příložený obrazový materiál včetně publikované NENUDY jenom potvrzuje kvalitu celkové práce.

Z uvedených důvodů hodnotím disertační práci Barbory Karpetové jako výbornou, konstatuji, že v plné šíři splňuje požadavky kladené na disertační práce, a doporučuji její postoupení obhajobě a její kladné přijetí.

K diskusi při obhajobě navrhuji k dílčí úvaze otázku globalizace ve smyslu mezinárodní informovanosti o výtvarné výchově. Jak se globálním „mořem“ pohybují výtvarně metodické „lodi“ jednotlivých zemí – jak v zrcadle japonské výtvarné pedagogiky může obstát ten drobný ostrůvek výtvarné pedagogiky české?

V Brně 16. 6. 2006